

ความรับผิดชอบทางอาญาฐานสมรสซ้อน

นายณัฐพงษ์ ตั้งสากล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติศาสตร์

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2549

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE CRIMINAL LIABILITY OF BIGAMY

Mr. Nattapong Tangsakol

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Laws Program in Laws

Faculty of Law

Chulalongkorn University

Academic year 2006

Copyright of Chulalongkorn University

492041

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ความรับผิดชอบทางอาญาฐานสมรสซ้อน

โดย

นายณัฐพงษ์ ตั้งสากล

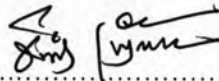
สาขาวิชา

นิติศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์มัทยา จิตติรัตน์

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

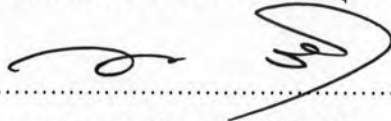

..... คณบดีคณะนิติศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์นิติพันธุ์ เชื้อบุญชัย)

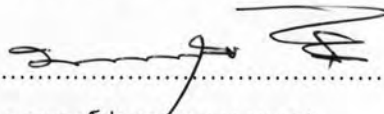
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

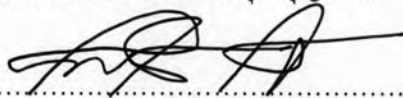
..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์อมราวดี อังค์สุวรรณ)

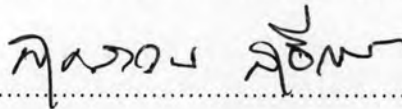
..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์มัทยา จิตติรัตน์)

..... กรรมการ
(ศาสตราจารย์ประสพสุข บุญเดช)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ กัมพูสิริ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์สุดสงวน สุธีสร)

ณัฐพงษ์ ตั้งสากล : ความรับผิดทางอาญาฐานสมรสซ้อน. (THE CRIMINAL LIABILITY OF BIGAMY) อ. ที่ปรึกษา : รศ. มัทยา จิตติรัตน, 114 หน้า.

ในบรรดาข้อห้ามที่อาจทำให้การสมรสเป็นโมฆะทั้งหมดนั้น การสมรสซ้อนเป็นเรื่องที่มีผู้ฝ่าฝืนมากที่สุด นำมาซึ่งความยุ่งยากและความไม่ปกติสุขในชีวิตสมรสมากมาย ครอบครัวแตกแยกไม่ปรองดอง ทำลายบรรยากาศความอบอุ่นในครอบครัว เกิดเป็นปัญหาการหย่าร้าง การใช้ความรุนแรงในครอบครัว เด็กที่เกิดมาจากความรักความอบอุ่นทำให้ล่อแหลมต่อการกระทำความผิดหรือติดยาเสพติด ส่งผลไปถึงสังคมและประเทศชาติ การสมรสซ้อนอาจเกิดจากชายหรือหญิงก็ได้ โดยการไปหลอกหลวงผู้อื่นให้มาสมรสด้วย ทั้งๆ ที่ตนเองมีคู่สมรสที่ชอบด้วยกฎหมายอยู่แล้ว หรือในบางกรณีคู่กรณีในการสมรสซ้อนเองก็ทราบดีว่าอีกฝ่ายมีคู่สมรสที่ชอบด้วยกฎหมายอยู่แล้ว แต่ก็ยังแย่งคู่สมรสของผู้อื่น โดยขาดจิตสำนึก

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งหมายที่จะทำการศึกษาดังกล่าวถึงสภาพปัญหาและขอบเขตของกฎหมายอาญาที่จะนำมาใช้บังคับในเรื่องการสมรสซ้อน โดยได้ศึกษาเปรียบเทียบกับบทบัญญัติของกฎหมายต่างประเทศ เช่น ประเทศอังกฤษ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศแคนาดา ประเทศเยอรมัน ประเทศฝรั่งเศส ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน และประเทศญี่ปุ่น เนื่องจากประเทศเหล่านี้ได้มีการบัญญัติให้การสมรสซ้อนเป็นความผิดอาญาไว้อย่างชัดเจน แต่สำหรับประเทศไทยนั้น จากการศึกษาพบว่า แม้ในปัจจุบันผู้ที่ทำการสมรสซ้อนถือว่ามีผิดฐานแจ้งข้อความอันเป็นเท็จแก่เจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 137 และฐานแจ้งให้เจ้าพนักงานจดข้อความอันเป็นเท็จลงในเอกสารมหาชนหรือเอกสารราชการตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 267 และแม้คู่กรณีในการสมรสซ้อนที่มีเจตนาแย่งคู่สมรสของผู้อื่น อาจต้องรับผิดฐานเป็นตัวการร่วม หรือผู้สนับสนุนในความผิดฐานดังกล่าวก็ตาม แต่โทษที่ผู้กระทำความผิดได้รับก็เป็นเพียงโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี ไม่ได้เป็นการลงโทษเพราะเหตุที่ได้ทำการสมรสซ้อนโดยตรง ทำให้ผู้กระทำความผิดส่วนใหญ่ไม่ทราบว่า การสมรสซ้อนก็มีโทษทางอาญาเช่นกัน อีกทั้งการปรับบทลงโทษเข้ากับความผิดทั้งสองฐานดังกล่าว ยังไม่สอดคล้องกับภารกิจของกฎหมายอาญาที่มุ่งจะคุ้มครองคุณธรรมทางกฎหมาย เพราะมุ่งคุ้มครองแต่ผลประโยชน์ของรัฐมิให้ผู้ใดมาล่วงละเมิด แต่หาได้คุ้มครองสถาบันครอบครัวแต่อย่างใดไม่ ทั้งๆ ที่การสมรสซ้อน ผู้ที่ได้รับความเสียหายโดยตรงก็คือ ตัวคู่สมรสโดยชอบด้วยกฎหมายและผู้ที่ถูกหลอกหลวงให้มาจดทะเบียนสมรสด้วย นอกจากนี้ วิธีปฏิบัติในการรับจดทะเบียนสมรสเองก็ยังมีปัญหาและข้อบกพร่องอยู่หลายประการจึงทำให้เกิดการสมรสซ้อนอยู่เสมอ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จึงได้เสนอแนะบทบัญญัติทางกฎหมาย และวิธีปฏิบัติในการรับจดทะเบียนสมรสที่จะนำมาใช้สำหรับการแก้ปัญหาการสมรสซ้อน ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรม

สาขาวิชา นิติศาสตร์
ปีการศึกษา 2549

ลายมือชื่อนิติ..... ณัฐพงษ์ ตั้งสากล
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

4786240234 : MAJOR LAW

KEY WORD: CRIMINAL LIABILITY / BIGAMY

NATTAPONG TANGSAKOL : THE CRIMINAL LIABILITY OF BIGAMY.

THESIS ADVISOR : ASSOC. PROF. MATTAYA JITTIRAT, 114 pp.

Among all forbiddances that may render the marriage null and void, bigamous marriage is most found. Indeed, it also causes numerous subsequent problems: trouble and unhappiness of marital life, destruction of family harmony, family breakdown, divorce and family violence. Besides, it also has an effect upon children's quality of life because the children grew up from problematic family may be more vulnerable to drug addiction or crime committing. This problem may affect, ultimately, the society and the country. Anyhow, either a man or a woman may cause the bigamous marriage equally. Generally, bigamous marriage is occurred when the third party is deceived to marry to one person who is still legally married to another. However, in some case, the third person still immorally marries to one person who is still legally married to another even though he recognizes existing legal marriage of that person.

This thesis aims to carry out the study of the nature of problem as well as the scope of Penal Code regard to bigamous marriage. Hence, comparative studies with foreign legislations, namely England, The United States of America, Canada, Germany, France, The People's Republic of China, and Japan are done because all of these countries clearly criminalize bigamy. The studies reveal that, under the Thai Penal Code, bigamous marriage is found guilty of giving any false information to any public officer under Section 137 and of giving any false information to any public officer in the course of his duties to make any false entry in a public or official document under Section 267. However, according to both Sections, the offender receives indirect penalty not the direct one of entering into bigamous marriage so this is reason why most people are unaware of the penalty of bigamy. Besides, the adaptation of offences under Section 137 and 267 does not conform to the true mission of Penal Code-to promote legal interest. This is to say that the existing statute aims to protect the State Interest from tortious action instead of the benefit of family institute; even though, bigamous marriage directly damages both legally married person and the third person, deceived to register the marriage. Moreover, some problems and loopholes found in present marriage registration practices lead to the bigamous marriage from time to time as well.

Therefore, this thesis aims to suggest the statutes and marriage registration practices that would provide concrete and efficient solution for problems regard to bigamous marriage.

Field of study LAWS

Academic year 2006

Student's signature..... NATTAPONG TANGSAKOL
Advisor's signature..... *Mattaya Jittirat*

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีเพราะได้รับความเมตตาเป็นอย่างสูงจากท่านรองศาสตราจารย์มหา จิตศิริคันธ์ ที่ได้กรุณารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ โดยได้ให้คำแนะนำ ข้อคิดเห็น และสละเวลาอันมีค่าตรวจแก้วิทยานิพนธ์ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์อมราวดี อังค์สุวรรณ ที่ได้กรุณารับเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ท่านศาสตราจารย์ประสพสุข บุญเดช ท่านรองศาสตราจารย์ ดร. ไพโรจน์ กัมพูศิริ และท่านรองศาสตราจารย์สุดสงวน สุชีสร ที่ได้กรุณารับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ โดยท่านอาจารย์ทุกท่านได้กรุณาสละเวลาอันมีค่ายิ่งในการให้คำแนะนำ ข้อคิดเห็น ตรวจแก้วิทยานิพนธ์ ตลอดจนให้กำลังใจผู้เขียนเสมอมา ซึ่งผู้เขียนรู้สึกซาบซึ้งและประทับใจในความเมตตากรุณาของท่านอาจารย์ทุกท่านเป็นอย่างยิ่ง และขอกราบขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ด้วย

นอกจากนี้ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มาตาลักษณ์ ออรุ่งโรจน์ คุณวรวิทย์ สิจิวัฒน์ คุณพงศธร เนตยกุล และคุณรพีพรรณ เพ็ชรโพธิ์ ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์เอื้อเฟื้อข้อมูลอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่ผู้เขียนในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ผู้เขียนขอขอบคุณเจ้าหน้าที่คณะนิติศาสตร์ เจ้าหน้าที่บัณฑิตวิทยาลัย เจ้าหน้าที่ห้องสมุด เพื่อนๆ และบุคคลอีกหลายท่านที่ไม่อาจกล่าวนามได้ทั้งหมด สำหรับไมตรีจิตและความช่วยเหลือในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จลงได้ด้วยดี

สุดท้ายนี้ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณบิดามารดา พี่ชายและพี่สาวผู้เป็นที่รักยิ่ง ซึ่งเป็นทั้งกำลังใจและสนับสนุนผู้เขียนเสมอมา

ประโยชน์ใดๆ ที่เกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนขอกราบเป็นกตเวทิตาคุณแก่บิดามารดา ครูอาจารย์ทุกท่านที่อบรมสั่งสอน ตลอดจนถ่ายทอดวิชาความรู้ให้แก่ผู้เขียน หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีข้อบกพร่องและผิดพลาดประการใด ผู้เขียนขอน้อมรับไว้และขออภัยมา ณ ที่นี้ด้วย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	7
1.3 สมมติฐานในการศึกษา.....	7
1.4 ขอบเขตของการศึกษา.....	7
1.5 วิธีการศึกษาค้นคว้า.....	8
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา.....	8
บทที่ 2 การสมรสซ้อน.....	9
2.1 การสมรสตามกฎหมาย.....	9
2.1.1 ความหมายของการสมรสตามกฎหมาย.....	11
2.1.2 วิวัฒนาการกฎหมายเกี่ยวกับการสมรสของไทย.....	13
2.1.3 แบบของการสมรสตามกฎหมายไทย.....	15
2.1.4 การจดทะเบียนสมรส.....	17
2.2 ลักษณะทั่วไปและผลของการสมรสซ้อน.....	21
2.2.1 ความหมายของการสมรสซ้อน.....	21
2.2.2 แนวความคิดเกี่ยวกับการสมรสซ้อน.....	22
2.2.3 อิทธิพลของศาสนาที่มีผลต่อการสมรสซ้อน.....	24
2.2.4 ปัญหาที่เกิดจากการสมรสซ้อน.....	26

2.2.5 เหตุผลที่กฎหมายห้ามทำการสมรสซ้อน	27
2.2.6 ผลของการสมรสซ้อนตามกฎหมายแพ่ง	29
2.2.7 ผลของการสมรสซ้อนตามกฎหมายอาญา	37
บทที่ 3 ความรับผิดชอบทางอาญารฐานสมรสซ้อนตามกฎหมายต่างประเทศเปรียบเทียบกับ กฎหมายไทย.....	39
3.1 แนวคิดและความเป็นมาของความผิดฐานสมรสซ้อนในต่างประเทศ.....	39
3.2 ความรับผิดชอบฐานสมรสซ้อนตามกฎหมายต่างประเทศ	42
3.2.1 ประเทศที่ใช้กฎหมายระบบคอมมอนลอว์	43
3.2.1.1 ประเทศอังกฤษ	43
3.2.1.2 ประเทศสหรัฐอเมริกา.....	47
3.2.1.3 ประเทศแคนาดา	55
3.2.2 ประเทศที่ใช้กฎหมายระบบซีวิลลอว์	57
3.2.2.1 ประเทศเยอรมัน	57
3.2.2.2 ประเทศฝรั่งเศส	59
3.2.2.3 ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน	60
3.2.2.4 ประเทศญี่ปุ่น	62
3.3 มาตรการลงโทษทางอาญาในกรณีการสมรสซ้อนตามกฎหมายไทย.....	63
3.3.1 ความผิดฐานแจ้งข้อความอันเป็นเท็จแก่เจ้าพนักงานตาม ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 137.....	63
3.3.2 ความผิดฐานแจ้งให้เจ้าพนักงานจดข้อความอันเป็นเท็จ ลงในเอกสารมหาชนหรือเอกสารราชการตามประมวล กฎหมายอาญามาตรา 267	69
3.3.3 ผู้เสียหายในคดีอาญากรณีการสมรสซ้อน	72

บทที่ 4 วิเคราะห์ฐานความผิดและสภาพบังคับตามกฎหมายอาญาในกรณีการสมรสซ้อน ...	75
4.1 วิเคราะห์ความผิดฐานสมรสซ้อนตามกฎหมายต่างประเทศเปรียบเทียบกับมาตรการลงโทษทางอาญาในกรณีการสมรสซ้อนตามกฎหมายไทย...	75
4.2 ความจำเป็นและเหตุผลในการบัญญัติกฎหมายอาญาให้มีความผิดฐานสมรสซ้อน.....	87
4.2.1 ปัญหาการบังคับใช้มาตรการลงโทษทางอาญาในกรณีการสมรสซ้อน ...	88
4.2.2 ปัญหาในทางปฏิบัติอันเป็นสาเหตุทำให้เกิดการสมรสซ้อน	91
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	102
5.1 บทสรุป	102
5.2 ข้อเสนอแนะ	105
รายการอ้างอิง.....	109
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	114